

26 квітня
2018 року
№. 8
(1426)

НЧАЕС ПОВИНИ

www.chnpp.gov.ua

Президент України відвідав Чорнобильську АЕС

26 квітня майданчик Чорнобильської АЕС відвідав Президент України Петро Порошенко. Візит відбувся у рамках заходів до 32-ї річниці аварії на ЧАЕС.

Першим об'єктом, на який прибув Президент стало сховище відпрацьованого ядерного палива «сухого» типу (далі: СВЯП-2). Об'єкт призначений для прийому, підготовки до зберігання і безпосередньо зберігання відпрацьованих тепловиділяючих збірок (ядерного палива), які накопичилися на Чорнобильській АЕС за час її експлуатації. На даний момент у сховищі встановлено все основне технологічне обладнання і тривають «холодні» випробування.

На СВЯП-2 генеральний директор Чорнобильської АЕС Ігор Грамоткін та головний інженер проекту підвищення безпеки Андрій Савін ознайомили Президента з ходом робіт на об'єкті.

Після візиту на СВЯП-2 Петро Порошенко поклав

квіти до пам'ятника Героям Чорнобиля та вручив державні нагороди ліквідаторам аварії - працівникам ЧАЕС. У промові Президент підкреслив: «Я щойно проекзаменував стан готовності сховища відпрацьованого палива. І лише принципова позиція експлуатантів, за твердими директивами Уряду, забезпечує гарантовану якість і безпеку функціонування цього надважливого підприємства у майбутньому».

Згодом відбулася нарада з питань відродження території, що зазнали радіоактивного забруднення, та удосконалення державної політики у сфері поводження з радіоактивними відходами. У ній взяв участь Міністр соціальної політики України Андрій Рева, Голова Київської ОДА Олександр Горган, керівництво НАЕК «Енергоатом», Чорнобильської зони відчуження та її основних підприємств.

Ніч пам'яті. Чорнобильська АЕС.

Чорнобильська катастрофа — найбільша екологічна катастрофа сучасності, яка трапилася о 00 год. 23 хв. 26 квітня 1986 року, коли вибухнув реактор 4-го енергоблоку Чорнобильської АЕС. Великий викид радіоактивного пилу (в тому числі йоду 131, цезію 137, стронцію 90) піднявся на висоту 1500 м і був перенесений вітром до Скандинавії, Центральної та Південно-Східної Європи, Північної Італії. Спершу комуністичне керівництво України та СРСР намагалося приховати масштаби трагедії, але після повідомлень про Чорнобильську катастрофу американськими та європейськими засобами масової інформації розпочалася евакуація близько 130 тис. мешканців Київської області із заражених районів. Радіоактивного ураження зазнали близько 600 тис. осіб, насамперед ліквідатори катастрофи (пожежники, військові, фахівці, котрі гасили пожежу, дезактивували місцевість, споруджували захисний комплекс — об'єкт “Укриття”, знаний в народі як “Саркофаг”). З економічного обігу вилучено близько 5 млн. га землі (навколо АЕС створена 30-км. зона відчуження).

Внаслідок викиду у навколишнє природне середовище понад п'ятдесяті мільйонів кюрі радіоактивності, майже третина території України загальною площею 15 тисяч квадратних кілометрів з населенням 2,4 мільйона мешканців була забруднена радіоактивними викидами. Аварію на ЧАЕС світове товариство визнало катастрофою планетарного масштабу.

Працівники Чорнобильської АЕС та жителі м. Славутич відзначають сумні роковини особливому. Так звана Ніч пам'яті — традиційний, але незвичайний ритуал, який у Славутичі щороку розпочинається ввечері 25 квітня біля меморіалу Героям Чорнобиля з панахиди по загиблим і завершується покладанням квітів до меморіалу. Він відбувається за будь-якої погоди — не став виключенням і 2018 рік. Декілька тисяч славутичан вшанували пам'ять тих, кому першими довелося зустрітися з свавільним “мирним атомом”.

Заупокійний молебен пройшов цієї ночі і у Свято-Іллінському храмі м. Чорнобиль. У панахиді взяли участь представники православної громади Чорнобиля.

Є свої традиційні дії і у оперативного персоналу ЧАЕС, який в цю ніч працює зміну безпосередньо на станції. Вночі, близько того часу, коли стався вибух, до меморіальної дошки В.Ходемчука, для якого зруйнований четвертий блок став останнім притулком, та до меморіалу Героям Чорнобиля покладаються квіти. Цього року до оперативників приєдналися представники адміністрації ЧАЕС, а також український співак Іван Дорн та лідер і співачка групи ONUKA Наталія Жижченко з родиною та арт-директором проекту. Значимо, що батько співачки також брав участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, і перша композиція нового альбому групи ONUKA присвячена новому безпечному конфайнменту.

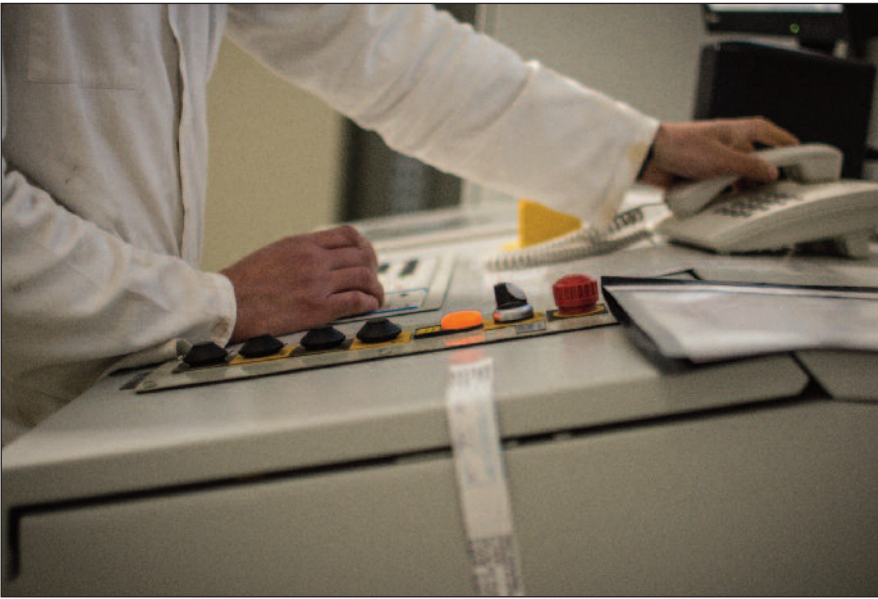

Прип'ять. Славутич

Прийнято в першому читанні Закон “Про внесення змін до Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об’єкта “Укриття” на екологічно безпечну систему”

17 квітня Верховною Радою України у першому читанні прийнято Закон “Про внесення змін до Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об’єкта “Укриття” на екологічно безпечну систему (реєстр. № 6624 від 22.06.2017р.), внесений на розгляд Кабінетом Міністрів України

У Висновку Головного науково-експертного управління стосовно законопроекту № 6624 зазначено: “У проекті пропонується внести до Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об’єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, яка затверджена відповідним Законом України від 15 січня 2009 року (далі – Програма), певні зміни. Зокрема, уточнюється кінцевий термін здійснення першочергових заходів на етапі зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об’єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему (замість «до 2012 року» – «до 2020 року»); метою програми визнається забезпечення реалізації державної політики щодо «поводження з відпрацьованим ядерним паливом реакторів типу РВПК-1000 Чорнобильської АЕС», для чого необхідно забезпечити будівництво та безпечну експлуатацію «сховища сухого типу для збері-

гання відпрацьованого ядерного палива реакторів типу РВПК-1000 Чорнобильської АЕС (СВЯП-2)».

Крім цього, Додаток до Програми викладається у новій редакції як “Заходи щодо зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об’єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему на період до 2020 року”.

Як зазначає суб’єкт права законодавчої ініціативи, метою прийняття законопроекту є затвердження єдиного документу щодо визначення діяльності зі зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об’єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему і бюджетного фінансування цієї діяльності до 2020 року.

Згідно з пояснювальною запискою, термін виконання першочергових заходів Загальнодержавної програми щодо зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об’єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, запланованих на 2009-2012 роки, вичер-

пано. У зв’язку із недостатнім фінансуванням, значну кількість запланованих заходів було виконано не в повному обсязі. Проект змін до Загальнодержавної програми розроблено з урахуванням термінів, що минули, поточного стану виконання робіт та планів зі зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об’єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему (до 2065 року) і бюджетного фінансування цієї діяльності до 2020 року. Відповідно до фінансово-економічного об’ґрунтування, наведеного в пояснювальній записці, реалізація оновленої Загальнодержавної програми передбачатиме виділення з Державного бюджету України 4036,36 млн. грн. на 2017-2020 роки для виконання заходів етапу остаточного закриття та консервації, а з врахуванням внесків до Чорнобильського фонду «Укриття» та Рахунку ядерної безпеки – 6637,33 млн. грн.

Прийняття цього законопроекту забезпечить виконання положень статті 5 Закону України «Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого блока цієї АЕС на екологічно безпечну систему» та стане законодавчо визначеним підґрунтям для подальшого розроблення та реалізації комплексу заходів зі зняття з експлуатації блоків Чорнобильської АЕС та перетворення об’єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

Довідково. Верховною Радою України в Рекомендаціях парламентських слухань у 2015 році на тему: “Про зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, об’єкт “Укриття” та перспективи розвитку зони відчуження” та у 2016 році на тему: “30 років після Чорнобіля: уроки та перспективи” неоднора-

зово наголошувалось на необхідності внесення відповідних змін до Закону України "Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему" та забезпеченні сталого фінансування всіх заходів, що передбачені зазначеною Загальнодержавною програмою.

Комітет Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи у висновку від 19.09.2017 наголошує, що Загальнодержавна програма потребує:

- уточнення в частині визначення етапів зняття енергоблоків ЧАЕС з експлуатації, а саме в послідовності: остаточне закриття, консервація, витримка, демонтаж;
- уточнення заходів із забезпечення охорони від пожеж об'єктів Чорнобильської АЕС на всіх етапах діяльності та зняття з експлуатації;
- врегулювання та узгодження між собою термінології «закінчення будівництва», «припинення в експлуатацію» та «введення в експлуатацію».

Комітет звертає увагу на необхідність достатнього фінансового забезпечення заходів Загальнодержавної програми, оскільки брак коштів може призвести до відтермінування запланованих заходів, що потребуватиме подальшого збільшення фінансування, а також матиме негативний вплив на стан ядерної та радіаційної безпеки на майданчику ЧАЕС. Комітет рекомендує Верховній Раді України прийняти законопроект за основу.

Головне науково-експертне управління в узагальнюючому висновку вважає, що за результатами розгляду у першому читанні проект може бути прийнятий за основу з наступним урахуванням низки зауважень і пропозицій, серед яких - необхідності покладання екологічного інформаційного забезпечення не лише на засоби масової інформації, а й на відповідний центральний орган виконавчої влади, державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації.

Паливо під замком, а ключ — у Відні

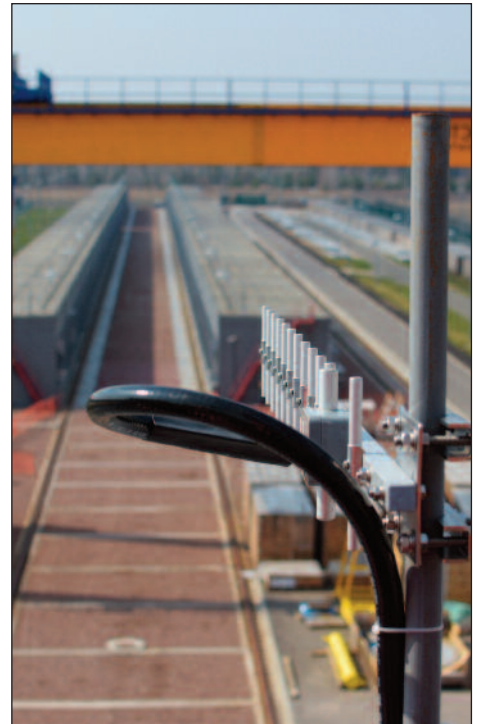
З 10 по 12 квітня на майданчику Чорнобильської АЕС з технічним візитом перебували експерти МАГАТЕ. Візит відбувся у рамках виконання Угоди між Україною та Міжнародним агентством з атомної енергії про застосування гарантій у зв'язку з Договором про нерозповсюдження ядерної зброї.

Переважну більшість візиту експерти провели на майданчику проміжного сховища відпрацьованого ядерного палива «сухого» типу (далі: СВЯП-2). Об'єкт призначений для приймання, підготовки до зберігання і безпосередньо зберігання протягом 100 років більше 20 000 відпрацьованих тепловиділяючих збірок, які накопичилися у результаті роботи Чорнобильської АЕС. Споміж інших робіт на СВЯП-2 фахівці МАГАТЕ встановили систему опечатування бетонних модулів зберігання палива.

Система діє як дистанційна система сигналізації. На кожен із 58 модулів буде встановлено коробку з передавачем — оптоволоконною печаткою RMSA (Remotely Monitored Sealing Array — з англ. Система пломбування з дистанційним моніторингом).

В печатках RMSA використовується багатоволоконна пластикова петля, кінці якої заправляються у печатку. При заправлянні оптоволоконно одного кінця петлі стискається металом і формує випадковий унікальний малюнок. Відтак, зміна малюнку свідчатиме про те, що оптоволоконно виймалося з печатки, що у свою чергу означає, що модуль було відкрито.

Дані про цілісність оптоволоконна передаються через мережу інтернет, а також записуються на карту пам'яті. Крім того, на даху Установки з підготовки відпрацьо-

ваного палива до зберігання встановлена спеціальна антена, котра отримує сигнал про відкриття модуля та передає його до офісу МАГАТЕ у Відні.

Така комплексна система дозволить забезпечити повний контроль за зберіганням палива у бетонних модулях та забезпечить умови для виконання угоди між Україною та МАГАТЕ.

Крім того, під час візиту експерти встановили док-станції для роботи в офісі МАГАТЕ на СВЯП-2. Проектний менеджер та інспектор виконали приймання встановленого раніше обладнання МАГАТЕ. Робота з встановлення останнього почалася восени 2017 року. Усього у ході робіт було встановлено 27 одиниць обладнання.

Легенди і міфи Чорнобиля

Навряд чи у сучасному суспільному просторі України є ще хоча б одна тема, настільки ж оглетена міфами і легендами, як тема Чорнобиля!

Звідки вони беруться, чи мають під собою хоча б якусь підґрунття? Спробуємо розібратися.

Довідково.

Традиційним розумінням міфу є первісне сказання, де явища природи виступають у формі богів, духів і героїв. Це сказання служить для донаукового пояснення явищ світу, спираючись на логіку, але яка обмежена архаїчним мисленням. Ціль міфу — дати логічну модель для вирішення певного протиріччя у знаннях та переконаннях особистості. Інакше кажучи, міф — це цілком придумана історія, яка має на меті пояснити щось незрозуміле.

На відміну від міфа, легенда — недостовірна розповідь про факти, які насправді мали місце, але сильно викривлені, прикрашені, героїзовані.

Соціально-історичні міфи

Перші легенди і міфи, пов'язані з Чорнобилем у широкому сенсі цього слова, з'явилися практично одразу після аварії - щойно невідома переважній більшості населення України назва "Чорнобильська АЕС" міцно увійшла у щоденний післяаварійний ужиток. Як не дивно для тодішньої громадської свідомості, але практично усі вони носили певний містичний характер. "І не дивно, що вона (станція) вибухнула, - подекуди в народі. - Її ж примудрилися побудувати на давньому правлов'янському капищі!" Звідки саме ця версія виповзла, і особливо — у атеїстичному Радянському Союзі, — сказати важко. Найбільш свого часу вона здивувала істориків і археологів, які й гадки не мали ні про щось подібне — ані про відповідні археологічні, а ні історичні дослідження.

Міфами, звичайно, були твердження і про вибір майданчика для будівництва ЧАЕС на величезному "дихаючому тектонічному розломі", і про розташування станції на "родючих українських черноземах": перший з цих міфів не підтверджують геологи, другий спростовують аграрії — піщані ґрунти, придатні здебільшого для вирощування картоплі, та болота, що потребують постійних меліоративних заходів, — ось власне, і все, чим багатий Чорнобиль. Зона ризикованого зем-

леробства.

Чимало міфів та легенд, пов'язаних безпосередньо з аварією і ліквідацією її наслідків у найперші години та дні після вибуху, потребують окремої розмови, оскільки були спеціально створені радянською пропагандою.

Пропаганда вибудувала спотворену реальність, в якій працівники Чорнобильської АЕС виглядали абсолютними невігласами, які втекли з робочих місць, покинувши пожежних сам на сам з радіаційною аварією. Мета цих пропагандистських трюків зрозуміла: владі треба було терміново призначити винуватців та героїв, аби приховати першопричину аварії - недосконалу конструкцію реактора і командно-адміністративне втручання в процес управління технологічним процесом на АЕС. Так цілий колектив атомників призначили негідниками, незважаючи на те, що саме працівники станції зробили усе

можливе і неможливе, аби не допустити поширення аварії на інші блоки, виконали регламентну зупинку непостраждалого обладнання, провели його консервацію, а згодом знову ввели станцію у експлуатацію. І тут варто нагадати, що після аварії, вже трьома блоками, ЧАЕС виробила більше електроенергії, ніж до аварії.

Запущені офіційною пропагандою міфи швидко поширилися в народі та дали поштовх вже суто народній творчості. Містами й селами пошепки передавалися легенди про "тисячі згорілих від радіації", про японських диво-роботів, які з легкістю розбирають завали на АЕС, про горілку і червоне вино, які треба споживати постійно — у об'ємах не менше, ніж півлітра на добу, виключно у лікувальних цілях. Останній міф населенню пригледлих і не дуже пригледлих до Чорнобиля територій дуже сподобався і був швидко й охоче узятий на озброєння.

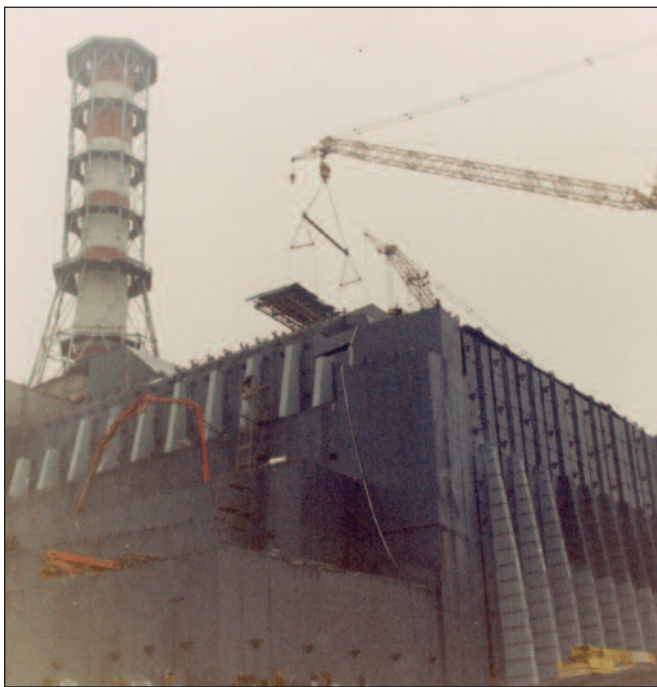
Що саме трапилося на ЧАЕС вночі 26 квітня 1986 року громадські не знала. Протягом багатьох років пропагандою розкручувався міф про цілковиту безпечність РВПК-1000, тому сприйняти страшну правду про його технічну недосконалість людям було важко. Отже, з'явилася безліч народних версій щодо причин аварії, у тому числі, і цілком фантастичних. Серед найпоширеніших фантастичних зі впевненістю можна назвати дві: вибух стався внаслідок землетрусу і його спричинили дії... інопланетян. Були навіть свідки, які особисто бачили, як напередодні аварії над станцією зависав

НЛО. Далі розповідачі, як правило, здіймали очі гори і багато-значно замовкали...

Жарти жартами, але в перші дні і навіть місяці після аварії в народі на повному серйозі обговорювалася версія диверсії ворогів соціалізму, які влаштували на ЧАЕС вибух. Мотивація була "залізна": ЧАЕС на той час носила ім'я вождя світового пролетаріату, і сталося лихо напередодні Першотравня...

Втім, коли громадськості стало відомо про випробування щодо вибігу турбогенератора, які виконувалися на четвертому енергоблоці перед аварією, об'єктивна інформація швидко трансформувалася в міф про "секретні ядерні випробування військової спрямованості", котрі начебто мали місце на ЧАЕС 25 квітня 1986-го. Воістину, міфологізувати можна все...

Міфами і легендами були облєтєні і процеси евакуації населення Прип'яті та прилеглих населених пунктів, і ліквідація наслідків аварії. Зокрема, у народі були дуже поширені чутки, що з усіх відселених влада взяла письмові підписки "про нерозголошення інформації", оскільки ті, мовляв, знали якісь важливі і секретні подробиці аварії. Зрозуміло, людям просто було важко повірити, що прип'ятчанам, як і усім решта, цинічно збрехали про "евакуацію на три дні". Міфом були й фантастичні заробітки ліквідаторів, і не менш фантастичні преференції, обіцянки та надані працівникам станції, які, фактично, відродили ЧАЕС з попєлу.

на ЧАЕС) у вас у цьому коридорі мають жити монстри, - якось заявив авторові цих рядків не дуже вже й молодий оператор одного з українських телеканалів під час відвідування станції. І наполегливо перепитав: - А що, насправді ніяких мутантів немає?"

Звісно, подібні міфи — комічні, але вони явно посідають чимале місце в пост-чорнобильському фольклорі. Проте, ці міфи не образливі. Але є й інші...

У масову свідомість накріпко вкладено міф про те, що на Чорнобильській АЕС нічого не робиться, що гроші, зібрані міжнародним товариством на підвищення безпеки станції та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему, практично розкрадені. Чималих зусиль до виникнення цього міфа доклали ласі до сенсації ЗМІ.

29 листопада 2016 увесь світ на власні очі побачив, як Арка нового безпечного конфайнмента впевнено встала у проектне положення над об'єктом "Укриття". Зараз, як відомо, два найбільші проекти, що реалізуються на промисловому майданчику станції — будівництво нового безпечного конфайнмента та нового сховища відпрацьованого ядерного палива сухого типу — добігають завершення. Закінчено будівництво заводу з переробки рідких РАВ, про що Чорнобильська АЕС отримала відповідний сертифікат. Наразі розпочалося введення об'єкту до експлуатації. Тривають "гарячі" випробування на промисловому комплексі з поводження з твердими РАВ.

Успішно просуваються на промайданчику чимало дрібніших проектів. Отже, здавалося б, міфи про "порожню станцію, на якій лише сторожі" явно не відповідає дійсності. Але міфи не вмирають — вони трансформуються. "Побудували конфайнмент? То й що? Яка від нього користь? Він же ніяк не впливає на екологічний стан — так собі, велика консервна бляшанка". Свідомо чи ні, але творці подібних міфів брешуть: насування арки позитивно вплинуло на радіаційну обстановку. За результатами вимірювань рівнів гамма-випромінювання у колишній зоні будівництва арки, рівні радіації знизилися у середньому в 10 разів.

Також арка закрила об'єкт «Укриття» від опадів. Для порівняння — кількість відкачених з «Укриття» радіоактивно забруднених вод за перше півріччя 2017 року зменшилася у порівнянні з аналогічними періодами минулих років у середньому більш, ніж у 4 рази. Крім цього, знизився викид радіоактивних аерозолів через шпарину у об'єкті «Укриття». Арка унеможливила прямий вплив на «Укриття» сонячних променів та вітру, які створювали

Міфом був і залишився особистий патронат президента Леоніда Кучми, під який він обіцяв взяти процес зняття Чорнобильської АЕС з експлуатації. Міфічними залишилися обіцянки урядів забезпечити в місті атомників Славутичі рівень життя, гідний 21-го століття. Аналогічна ситуація склалася і з обіцянками утримати заробітну платню працівників ЧАЕС на рівні зарплатні на діючих українських АЕС — персонал станції сьогодні отримує платню значно нижчу, ніж на інших АЕС в Україні. Про рівень їх соціального захисту годі й говорити...

Сучасні міфи Чорнобиля

Чим далі йде у часі Чорнобильська катастрофа, тим більше вона легендаризується і міфологізується. З'являються нові приводи для міфів — і міфи не баряться з'явитися. "Скажіть, а чи правда у вас в "саркофазі" живуть великі білі черв'яки з червоними очима, і ви боїтесь туди ходити? - якось запитали у представників станції під час прес-конференції в рамках фестивалю "Золота осінь Славутича" дорослі журналісти. І були дуже розчаровані, отримавши відповідь про відсутність подібної живності не тільки в "Укритті", але й будь-де в зоні відчуження.

"А за "Сталкером" (комп'ютерна гра, дія якої відбувається

Легенди і міфи Чорнобиля

на «Укриття» сонячних променів та вітру, які створювали повітряні потоки всередині об'єкта і виносили за його межі радіоактивні аерозолі. Сумарний об'єм викидів зменшився в середньому у 5 разів.

Інший міф дивує відвертою неповагою до можливостей України та її народу: його творці стверджують, що усі важливі роботи на майданчику виконують іноземці. І це також, м'яко кажучи, неправда: лише для роботи над проектом НБК було залучено 10 тисяч працівників із 40 країн світу, 5 тисяч з них — українці. Попрацювати безпосередньо над проектом встигли близько 2500 українських фахівців, 1300 з яких працювали на будівництві.

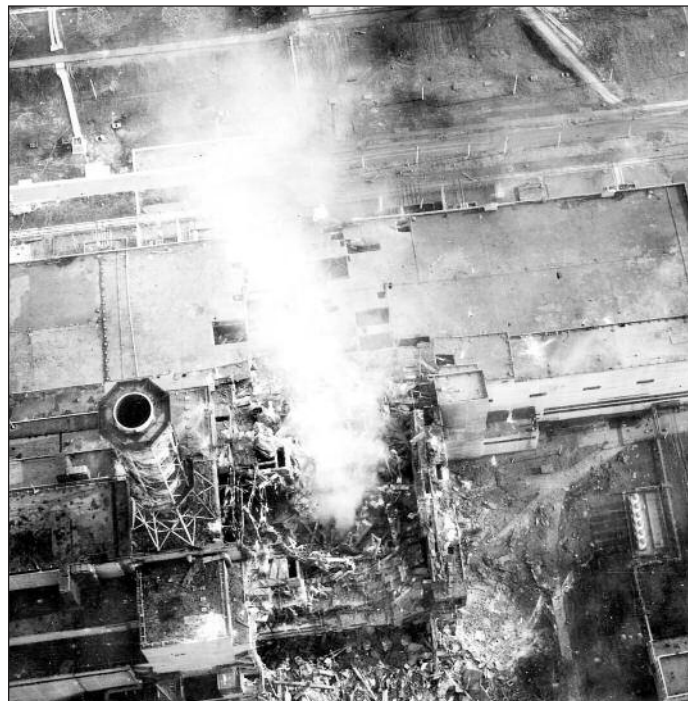
8 листопада 2017 року Чорнобильська АЕС прийняла в експлуатацію огорожувальний контур нового безпечного конфайнмента (НБК). Проект передбачав укріплення існуючих стін 4-го енергоблоку та будівництво двох нових — по обидва боки від нього. Це потрібно було для того, щоб послаблені вибухом конструкції ЧАЕС витримали насування арки та забезпечували подальшу експлуатацію НБК. Створення огорожувального контуру для успішної реалізації проекту не менш важливе, ніж будівництво самої Арки. Арка, огорожувальний контур та мембрана між ними утворюють той самий новий безпечний конфайнмент. Проектні роботи виконав «Консорціум КСК» у складі трьох українських організацій: Київського науково-дослідного і проектно-конструкторського інституту «Енергопроект», Інституту будівельних конструкцій та Інституту проблем безпеки АЕС. До речі, західні фахівці стверджували, що даний проект не може бути реалізований з низки технічних та організаційних причин. Українці — змогли.

До речі, роботи з перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, що тривали й тривають на майданчику станції, за радянським міфом, мали б виконувати ... космонавти. У космосі, на орбіті — були в 80-х роках минулого століття такі мрії у радянського уряду. На допомогу ліквідаторам обіцяли створити спеціальні герметичні пристрої на зразок батискафів, але з маніпуляторами, які б виконали усі важкі й брудні операції. Міф так і залишився міфом, ще раз підтвердивши слова Шевченка: «Нам своє робить. Борітеся — і поборете».

Герої міфічні і справжні

Ми й до сьогодні чуємо про забуті подвиги, розвінчуємо міфи та віддаємо шану незаслужено забутим героям. Протягом багатьох років історія подвигу трьох працівників ЧАЕС, яка висвітлювалася в різних ЗМІ колишнього Радянського Союзу і ЗМІ сучасних, була спотворена. У багатьох джерелах зазначалося, що після операції по спорожненню басейна-барботера Чорнобильської АЕС старший інженер-механік реакторного цеху № 2 Олексій Михайлович Ананенко і старший інженер управління блоком № 3 Валерій Олексійович Беспалов померли десять днів поспіль в одній з московських лікарень, а начальник зміни станції Борис Олександрович Баранов прожив трохи довше. І що нібито усіх трьох ховали в щільно запаяних цинкових трунах.

Але насправді історія, що її розповідали у ЗМІ, мала безліч цікавих подробиць і зовсім інший кінець. Зараз саме час розвіяти черговий міф і розповісти правду про героїв.

Урядова комісія після консультацій з академіками Є.П.Велиховим і В.А.Легасовим визнала існування ризику парового вибуху, вірогідного у разі пропалювання розплавленим паливом опорної плити реактора і подальшого попадання в підреакторні приміщення двоповерхових басейнів-барботерів, заповнених в результаті руйнувань високоактивною водою.

На десятий день після аварії - 6 травня 1986 року - силами персоналу зміни ЧАЕС, військових і пожежників була здійснена операція зі звільнення приміщень від води. Після монтажу гнучкої траси велику частину рідини за короткий термін було відведено з басейну в спеціальне безпечне місце, але залишилася чимала кількість, яку можна було спустити лише одним способом — відкривши зливні вентиля басейнів четвертого енергоблоку, що знаходяться в неосвітлених приміщеннях, в високих рівнях радіації і під півметровим шаром радіоактивної води з концентрацією до 10 кюрі на літр.

Протягом чверті години старші інженери ЧАЕС Олексій Ананенко і Валерій Беспалов в супроводі начальника зміни станції Бориса Баранова, одягнені в гідрокостюми, «озброєні» ліхтарями і необхідним інструментом, дісталися в потрібне приміщення, провели звірку маркування вентилів, відкрили засувки і здійснили спуск води, що залишилася, отримавши

за цей короткий час близько 10 річних доз радіації. Заступник Голови Ради міністрів колишнього СРСР, голова Урядової комісії з ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС Б.Щербина тоді особисто подякував героям, пообіцявши високі нагороди. Однак, їх подвиг так і не був гідно відзначений.

Олексій Михайлович Ананенко та Валерій Олексійович Беспалов і наразі мешкають разом із нами. На жаль, вже немає поряд Бориса Олександровича Баранова. Він працював на ЧАЕС до останніх своїх днів. Помер від інфаркту, після робочої зміни, перебуваючи в м. Чорнобиль.

Це — лише один епізод з низки героїчної епопеї подолання катастрофи. Кожен день кожний, хто виходив у свою зміну на ЧАЕС і виконував щоденні робочі справи, вчиняв той чи інший подвиг — не усвідомлюючи, не думаючи навіть, що своїми діями він, хай хоч як парадно це звучить, рятує світ. Такі собі буденні подвиги, кожен з яких має право бути, щонайменше, відомим широким колам громадськості. Навіщо? Ну, хоча б за тим, щоб запобігти виникненню нових, образливих для персоналу Чорнобильської АЕС міфів накшталт: «З розповсюдженням аварії боролися виключно пожежні, а працівники станції втекли у безпечні місця».

Тридцять два роки минуло із дня аварії на ЧАЕС. Нічого не вдієш: з плином часу Чорнобиль взагалі обростає легендами і міфами, в яких, можливо, взагалі важко буде відділити правду від домислів. Напевно, то природний процес, але дуже хочеться, щоб прийдешні

покоління створювали міфи, в яких людина перемагає обставини, трагедії і катастрофи, а не підкоряється їм як пасивна і безпорадна жертва. Чомусь віриться, що в майбутньому так і буде, адже наполегливе подолання наслідків аварії 1986 року, що триває й до сьогодні, тому запорука.

Система «СКАЛА» — мозок енергоблоку

Для того, щоб управляти реактором атомної електростанції, потрібно знати та зіставляти велику кількість даних. У 1960-х роках у Радянському Союзі, для автоматизації цієї роботи, було прийнято рішення про обладнання АЕС країни електронними обчислювальними машинами (ЕОМ).

Перша така ЕОМ з'явилася у 1973 році на Ленінградській АЕС і отримала назву «СКАЛА» — Система Контролю Апарата (реактора) Ленінградської АЕС. Згодом вона також була встановлена на Курській та Чорнобильській АЕС.

«СКАЛА» — це система розрахунку, контролю і видачі візуальних технологічних параметрів енергоблоку. Вона виконувала такі три основні функції:

1. Контрольну;
2. Розрахункову;
3. Реєстраційну.

Контрольна функція полягала в обробці сигналів 8737 датчиків енергоблоку кожні 2 хвилини роботи. Таким чином персонал з управління енергоблоку міг у будь-який момент перевірити показники окремого датчика та отримати необхідну інформацію.

Показники цих сигналів також виводилися на сигналізацію у разі відхилення параметрів енергоблоку за межі норм.

Розрахункова функція виконувалася через програму «Призма». Вона могла розрахувати оперативний запас реактивності, коефіцієнт запасу потужності, макрополе енерговиділення, поле абсолютних потужностей, а також розрахунок теплової та електричної потужності реактора. «Призма» розраховувала показники 1 раз на кожні 5 хвилин.

Кожні 2 години черговий інженер обчислювальної техніки роздруковував розрахунки «Призми» та заносив ці дані на блоковий щит управління: дані по реактору для старшого інженера управління реактором; параметри температури, тиску, теплоносіїв для старшого інженера управління блоком; параметри турбін для старшого інженера управління турбінами. Крім того, інформацію з «Призми» можна було отримати по запиті у будь-який момент часу.

Також «СКАЛА» на магнітну стрічку вела реєстрацію усіх процесів, що відбувалися з реактором: спрацювання сигналізацій, блокувань, захистів, тощо. У випадку позаштатних ситуацій, історію реєстрації можна було запросити для проведення перевірки та розслідування.

Зараз у рамках зняття з експлуатації на Чорнобильській АЕС триває демонтаж системи «СКАЛА».

ЗАЯВА

ПРО ПОЛІТИКУ У СФЕРІ ФІЗИЧНОГО ЗАХИСТУ І ВИЗНАННЯ ПРІОРИТЕТУ КУЛЬТУРИ ЗАХИЩЕНОСТІ

Керівництво ДСП «Чорнобильська АЕС», усвідомлюючи сучасні загрози ядерним установкам, ядерним матеріалам, радіоактивним відходам та іншим джерелам іонізуючого випромінювання, враховуючи міжнародні зобов'язання України та вимоги законодавства з фізичного захисту, глибоко розуміючи свою відповідальність за забезпечення безпеки у сфері використання ядерної енергії, заявляє про свою прихильність принципам фізичного захисту і визнання пріоритету культури захищеності.

У своїй діяльності із забезпечення належного рівня фізичного захисту ядерних установок та ядерних матеріалів ДСП «Чорнобильська АЕС» дотримується таких принципів:

- принципу системності (функціонування системи носить комплексний, упорядкований і постійний характер);
- принципу диференційованості (забезпечується відповідність рівня фізичного захисту ядерних установок та ядерних матеріалів їх категоріям і потенційним радіаційним наслідкам вчинення протиправних дій по відношенню до них);
- принципу запобігання вчиненню протиправних дій (забезпечується виявлення потенційних погроз по відношенню до ядерних установок та ядерних матеріалів та вжиття заходів для успішної протидії цим загрозам);
- принципу адекватності (умови функціонування відповідають рівню наявних загроз ядерним установкам та ядерним матеріалам);
- принципу персональної відповідальності (керівники суб'єктів системи в межах своїх повноважень є персонально відповідальними за виконання завдань системи);
- принципу виявлення та усунення причин протиправних дій (забезпечується постійний контроль відповідності фізичного захисту вимогам законодавства та вжиття заходів щодо усунення виявленої невідповідності).

При формуванні, впровадженні та розвитку культури захищеності керівництво ДСП «Чорнобильська АЕС» дотримується таких принципів:

- принципу відповідальності, згідно з яким кожен працівник усвідомлює персональну відповідальність за виконання своїх обов'язків відповідно до вимог фізичної ядерної безпеки;
- принципу компетентності, згідно з яким керівники та персонал фізичної ядерної безпеки відповідним чином підби-

раються, проходять початкове навчання та періодичне підвищення кваліфікації, а їх знання, вміння та навички відповідають їх обов'язкам;

- принципу контролю, згідно з яким будь-яка діяльність з фізичної ядерної безпеки знаходиться під постійним контролем керівництва і самоконтролем персоналу;
- принципу мотивації, відповідно до якого встановлена система заохочень і покарань, дозволяє персоналу своєчасно і добровільно повідомляти керівництву про вчинені помилки чи недоліки в роботі систем фізичного захисту, обліку та контролю ядерних матеріалів.

Основна мета ДСП «Чорнобильська АЕС» у сфері фізичного захисту ядерних установок та ядерних матеріалів - підтримка безперебійного функціонування системи фізичного захисту шляхом:

- запобігання здійсненню незаконних дій (чи бездіяльності) потенційним правопорушником по відношенню до ядерних установок та ядерних матеріалів;
- виявлення вторгнення правопорушників в зони обмеження доступу;
- затримки просування правопорушників в зонах обмеження доступу;
- реагування на дії правопорушників;
- пом'якшення наслідків незаконних дій по відношенню до ядерних установок та ядерних матеріалів;
- дотримання вимог пропускнуго та внутрішньооб'єктового режиму.

Основна мета формування та підтримки культури захищеності ДСП «Чорнобильська АЕС» - забезпечення високого рівня культури захищеності шляхом:

- визначення осіб, персонально відповідальних за стан культури захищеності в цілому на ядерних установках і в структурних підрозділах;
- усвідомлення важливості фізичного захисту і визнання пріоритету культури захищеності кожним працівником атомної станції, підрядних організацій та підрозділу охорони;
- забезпечення високої компетентності в питаннях формування та підтримки культури захищеності керівників атомної станції та підрядних організацій, персоналу фізичного захисту, командування та особового складу підрозділу охорони ДСП «Чорнобильська АЕС»;
- впровадження продуманої та вміло використаної політики мотивації;
- здійснення керівниками атомної станції, підрядних організацій та персоналом фізичного захисту постійного контролю виконання робіт, які можуть вплинути на стан фізичного захисту;
- усвідомлення кожним із числа персоналу можливих наслідків невиконання вимог фізичного захисту.

Керівництво ДСП «Чорнобильська АЕС» бере особисту відповідальність за забезпечення ефективності системи фізичного захисту та визнання пріоритету культури захищеності, за виділення належних ресурсів, необхідних для виконання вищезазначених заходів та реалізації цієї політики.

Генеральний директор І. І. Грамоткін

XXIX пробіг пам'яті Героїв Чорнобиля

14 квітня в Славутичі відбувся XXIX пробіг пам'яті Героїв Чорнобиля. Для участі в змаганнях зареєструвалися 408 спортсменів.

Розповідає директор пробігу Валерій Сулімов:

- В цьому році в кінці пробігу фінішувала рекордна кількість учасників – 330 спортсменів із України, Білорусі, Франції, Сирії, Греції та Росії.

Географія України була представлена такими містами як: Київ, Ізмаїл, Біла Церква, Чернігів, Суми, Пирятин, Батурін, Запоріжжя, Дніпро, Бердичів, Івано-Франківськ, Бахмач, Ніжин, Ірпінь, Кролевець, Львів, Харків, Прилуки, Южноукраїнськ, та, звичайно, Славутич, за який виступило 80 любителів бігу.

У командній першості I місце посіла збірна команда Южно-Української АЕС, II місце – Чорнобильська об'єднана організація профспілки, III місце – СП «Новарка». Команди військової частини 3041 Нацгвардії України та ДСП «Чорно-

бильська АЕС» зайняли відповідно 4-те та 5-те місця.

На дистанції 5 км перемогу здобули: Ніколайчук Дмитро (м. Київ) – 15 хв. 42 с. та Кутах Юлія (м. Київ) – 19 хв. 15 с.

На дистанції 10 км перемогу виборили: Тельнов Костянтин (м. Кролевець) – 33 хв. 28 с. та Івашук Анна (м. Київ) – 41 хв. 37 с.

У напівмарафоні – 21 км 97 м – переможцями стали: Якимчук Олег (м. Київ) – 1 год. 10 хв. 39 с. та Калініченко Анна (м. Київ) – 1 год. 26 хв. 32 с.

Славутичани здобували перемоги та призові місця у своїх вікових групах.

10 км:

Хабел Валентина – I місце (до 14 років) 51 хв. 59 с., Катамай Марина – III місце (Ж 35-44) – 1 год. 05 хв. 40 с., Салтиков Антон – III місце (до 14 років) – 48 хв. 47 с. Приходько Павло – II місце (М 15-17) – 42 хв. 37 с., Примак Ярослав – III місце (М 15-17) – 43 хв. 49 с., Сафаров Олександр – III місце (М 50-59) – 50 хв. 22 с.

5 км:

Сибірська Анастасія – II місце (до 14 років) – 26 хв. 42 с., Якушева Таїсія – III місце (до 14 років) – 30 хв. 17 с., Поштаренко Анастасія – II місце (Ж 15-17) – 26 хв. 42 с., Парубець Дана – III місце (Ж 15-17) – 38 хв. 55 с., Домнін Марко – I місце (М 15-17) 18 хв. 53 с., Зайцев Арсеній – III місце (М 15-17) 21 хв. 17 с., Дрозд Наталія

– II місце (Ж 35-44) 26 хв. 54 с., Шаніна Лідія – II місце (Ж 45-54) 27 хв. 17 с., Оленіч Ігор – III місце (М 50-59) 22 хв. 35 с., Говоров Валерій – II місце (М 60-69) 23 хв. 00 с., Бабенко Василь – III місце (М 60-69) 23 хв. 27 с.

Учасники пробігу відмітили традиційно високий рівень його організації, комфортну домашню атмосферу та вдячні організаторам та спонсорам змагань: адміністрації та профспілковій організації ДСП «Чорнобильська АЕС», відділу молоді та спорту виконавчого комітету Славутської міської ради та Клубу любителів бігу «Славутич».

Традиційно у проведенні змагань надали велику допомогу: СП «Новарка», ГУП ПОМ, КЗ «Кіноконцертний комплекс», місцеві відділення поліції, медико-санітарної частини та майже всі комунальні заклади міста. Ресторан «Resto Slavutich» пригостив смачними стравами учасників змагань. Палац дітей та молоді гостинно прийняв учасників пробігу для проведення реєстрації та нагородження переможців і призерів. Також ПДМ цього року сформувала свої команди на пробіг, представники яких отримали призові місця у своїх вікових групах.

Інформаційні партнери: «МедіаДім» та сайт «ВсеПробіги» (vseprobegi.org). Фінішну арку надала компанія JOMA-Україна.

Організатори пробігу висловлюють окрему вдячність волонтерам, які в цьому році представляли молодіжну раду «Майбутнє Славутича», Палац дітей та молоді, учнів старших класів шкіл м. Славутича.

Окрема подяка членам мандатної комісії та представникам Ради організації молоді ПГО ЧАЕС.

НЕ ВИПАЛЮЙТЕ СУХУ ТРАВУ!

Спалювання минулорічної трави, опалого листя, сухих гілок та іншого сміття - це проблема, яка є небезпечною для довкілля, життя і здоров'я людей.

Головне управління ДСНС України у Київській області 101

Щорічно, зі сходженням снігу та встановленням сухої погоди пожежно-рятувальні підрозділи області все частіше залучаються до ліквідації пожеж в екосистемах, ліквідовуючи загорання сухої трави на господарських угіддях, уздовж транспортних магістралей, на узбіччях і навіть практично у центрі міст та сіл.

Іноді для виникнення пожежі достатньо навіть непогашеного недопалка, недбало кинутого на узбіччя, а локалізувати загорання та погасити пожежу сухої трави на відкритих територіях, не просто, оскільки швидкість поширення вогню – висока, особливо у суху, вітряну погоду. Вогнем знищується не лише сухостій, але й насіння і коріння живих рослин, пошкоджуються нижні частини дерев і кущів. Погіршується якість ґрунтів, що призводить до зниження урожайності. Невинні на перший погляд спалювання можуть призвести до масштабних пожеж, загрожувати знищенням житлових будівель та життю людей. Вогняна стихія поглинає на своєму шляху все живе. Під час горіння листя та інших рослинних залишків у повітря вивільняються шкідливі хімічні сполуки, які несуть велику шкоду для здоров'я людини. Завдається значна шкода екосистемі. При спалюванні трави на присадибних ділянках або стерні на фер-

мерських полях виникає загроза перекидання вогню на природні ділянки, що веде, в свою чергу до порушення законодавства і знищення диких рослин та тварин. Саме із спалювання стерні на полях починається більшість степових пожеж. Аналогічним чином, існує загроза лісових пожеж і загорання житлових будинків. Якщо ведеться спалювання стерні на полях, через які проходять високовольтні лінії електропередач, постає нова загроза. Дим і вогонь являються напівпровідниками і за відповідних умов здатні стати причиною закорочення ЛЕП, що несе за собою руйнівні наслідки для цілих населених пунктів, промисловості, регіонів.

Рятувальники закликають громадян відмовитись від спалювання сухої трави, листя та інших рослинних залишків! Адже кожен підпал не лише завдає суттєвої шкоди довкіллю, знищуючи живу природу, а й спричинює до інших негативних наслідків, несучи загрозу життю та здоров'ю людей. Пам'ятайте, за самовільне спалювання сухої рослинності або її залишків передбачена адміністративна та кримінальна відповідальність.

ВОЗ НС ДСП «Чорнобильська АЕС»

Новини ЧАЕС

Засновник - державне спеціалізоване підприємство «Чорнобильська АЕС»

Новини ЧАЭС

Відповідальний за випуск: Віталій Медвідь

Над номером працювали:
Майя Руденко, Дмитро Корчак,
Тетяна Грива
Тел.: 4-31-02, 4-31-97
E-mail: m.rudenko@chnpp.gov.ua

Газету засновано у 1995 році.
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Кі №830
від 11 листопада 2004 року